

IFRS 8, een vooruitgang of niet? *Een empirisch en literatuuronderzoek naar de gevolgen van de vervanging van de accountingstandaard IAS 14 door IFRS 8 voor de verslaggeving van segmenten in Nederland*

Samenvatting

In 2009 is de accountingstandaard IAS 14 definitief vervangen door IFRS 8. Dit paper onderzoekt de gevolgen van de nieuwe standaard per bedrijf op drie factoren namelijk, het aantal gerapporteerde segmenten, de informatieverschaffing per segment en de kwaliteit van de verslaggeving van de segmenten. De kwaliteit van de verslaggeving van de segmenten wordt beoordeeld aan de hand van de vier kwalitatieve kenmerken van verslaggeving en de *decision usefulness* voor de gebruiker van de jaarrekening. Het eerste deel van het paper beantwoordt de deelvragen met behulp van een literatuuronderzoek. Het tweede deel van het paper toetst vervolgens of de bevindingen van het literatuuronderzoek van toepassing zijn op Nederlandse beursgenoteerde bedrijven.

Uit het literatuuronderzoek komt naar voren dat de implementatie van IFRS 8 een stijging van het gemiddeld aantal gerapporteerde segmenten per bedrijf tot gevolg heeft gehad. Daarnaast is de informatieverschaffing per segment gedaald, mede door *proprietary* kosten. Tot slot is de kwaliteit van de verslaggeving gedaald, vooral door een daling van de vergelijkbaarheid.

Uit het empirisch onderzoek zijn geen harde bewijzen gevonden dat de bevindingen uit het literatuuronderzoek van toepassing zijn op Nederlandse beursgenoteerde bedrijven. Wel is er een vermoeden ontwikkeld dat de implementatie van IFRS 8 tot een stijging in het aantal gerapporteerde segmenten per bedrijf heeft geleid. Er is geen verband gevonden tussen de informatieverschaffing per segment en de vervanging van de standaard. Tenslotte is er een vermoeden ontwikkeld voor een daling van kwaliteit van de gepubliceerde segmentinformatie van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen, mede door non-GAAP *measures*.

Scriptiebegeleider: dhr. H.J. Bouwer

Auteur: Wessel Braggaar

Studentnummer: 433089

Datum: 12-06-2018

Bachelorscriptie Economie & Bedrijfseconomie, (Vakgroep: Accounting, Auditing & Control)

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	3
§1.1 <i>Inleiding</i>	3
§1.2 <i>Wetenschappelijke relevantie</i>	6
§1.3 <i>Maatschappelijke relevantie</i>	6
§1.4 <i>Indeling paper</i>	6
Hoofdstuk 2	7
§2.1 <i>Inleiding</i>	7
§2.2 <i>IAS 14</i>	7
§2.3 <i>IFRS 8</i>	9
§2.4 <i>Verschillen tussen IAS 14 & IFRS 8</i>	11
§2.5 <i>Management approach</i>	11
§2.6 <i>Kwaliteit verslaggeving</i>	12
§2.7 <i>Samenvatting</i>	13
Hoofdstuk 3	15
§3.1 <i>Inleiding deelvraag 1</i>	15
§3.2 <i>Literatuuronderzoek deelvraag 1</i>	15
§3.3 <i>Conclusie deelvraag 1</i>	17
Hoofdstuk 4	19
§4.1 <i>Inleiding deelvraag 2</i>	19
§4.2 <i>Literatuuronderzoek deelvraag 2</i>	19
§4.3 <i>Conclusie deelvraag 2</i>	22
Hoofdstuk 5	24
§5.1 <i>Inleiding deelvraag 3</i>	24
§5.2 <i>Literatuuronderzoek deelvraag 3</i>	24
§5.3 <i>Conclusie deelvraag 3</i>	28
Hoofdstuk 6	30
§6.1 <i>Inleiding empirisch onderzoek</i>	30
§6.2 <i>Data & Methodologie</i>	30
§6.3 <i>Resultaten empirisch onderzoek</i>	32
§6.4 <i>Conclusie empirisch onderzoek</i>	35
Hoofdstuk 7	37
§7.1 <i>Eindconclusie</i>	37
Appendix	38
Bibliografie	39

Hoofdstuk 1

§1.1 Inleiding

Het uitgangspunt van financiële verslaglegging is de jaarrekening. De functie van de jaarrekening is gebruikers van jaarrekeningen inzicht te geven in de financiële prestaties van het bedrijf en voor het bestuur van de onderneming om verantwoording af te leggen. De jaarrekening bestaat uit verschillende componenten, namelijk het jaarverslag, de balans en de winst-en-verliesrekening. De balans en de winst-en-verliesrekening laten een totaalbeeld van de samenstelling van het vermogen en de grootte van het resultaat van de onderneming zien. Dit totaalbeeld kan goed inzicht geven in de prestaties van kleine ondernemingen met beperkte diversiteit in bedrijfsoperaties en in een kleine geografische omgeving. Grote bedrijven zijn vaak actief in meerdere bedrijfstakken en zijn vaak internationaal actief. Bij grote bedrijven geeft het totaalbeeld geen inzicht in de rendementen en risico's van verschillende bedrijfsactiviteiten in een verschillende omgevingen. Het doel van gesegmenteerde informatie is de gebruikers van jaarrekeningen een beter inzicht te geven in de aard en financiële effecten van de bedrijfsactiviteiten en de economische omgeving van de rechtspersoon. Hiervoor is in 1983 de accounting standaard International Accounting Standards (IAS) 14 *Reporting Financial information by Segment* opgesteld door de International Accounting Standards Board (IASB). IAS 14 verplicht beursgenoteerde bedrijven om extra informatie per segment te geven. De indeling van de segmenten onder IAS 14 vond plaats door middel van de *risk and rewards approach*. De segmentindeling van bedrijfsactiviteiten en geografische gebieden onder deze methode werd bepaald door het rendement- en risicoprofiel.

IAS 14 is in november 2006 vervangen door International Financial Reporting Standard (IFRS) 8: *Operating segments*. Uiterlijk 2009 dienen ondernemingen IAS 14 volledig te hebben vervangen. Het grote verschil tussen IFRS 8 en IAS 14 is de manier waarop de segmenten worden ingedeeld. Met de ingang van IFRS 8 wordt de *risk and rewards approach* vervangen door de *management approach*. De *management approach* houdt in dat segmenten worden ingedeeld op basis van interne informatieverschaffing. Hiernaast worden de operationele resultaten en winstgevendheid vaak geanalyseerd door de '*chief operating decision maker*' van de entiteit om beslissingen te maken omtrent de verdeling van resources.

Het idee hierachter is dat het gebruik van informatie efficiënter is, en dat het inzicht van gebruikers van jaarrekeningen wordt vergroot, doordat interne en externe verslaggeving wordt gecombineerd, (van Offeren, Verdoes & Witjes, 2009).

Het veranderen van de methode voor het indelen in operationele segmenten kan een aantal effecten tot gevolg hebben. Backhuijs en Camfferman (2011) hebben onderzoek gedaan naar de gevolgen van de implementatie van IFRS 8. Zo hebben zij onderzocht wat het gevolg van

de implementatie was op het aantal gerapporteerde segmenten. Zij hebben de segmenten van 26 ondernemingen die IFRS 8 in de jaarrekening van 2009 hadden toegepast vergeleken met de gerapporteerde primaire segmenten van het jaar 2008, gerapporteerd op basis van IAS 14. Voor dit onderzoek zijn jaarrekeningen gebruikt van de 26 grootste niet-financiële ondernemingen uit de Eurotop 100 Index. Het effect op het aantal gerapporteerde segmenten na invoering van IFRS 8 blijkt beperkt te zijn geweest. Het aantal segmenten bleef onveranderd bij tweederde van de ondernemingen.

In het onderzoek van Leung en Verriest (2015) wordt ook de impact van IFRS 8 op de verslaggeving van segmenten onderzocht. Historische data van gesegmenteerde informatie onder IAS 14 werd vergeleken met de data na toepassing van IFRS 8. Uit het onderzoek blijkt dat IFRS 8 leidde tot meer gedisaggregeerde geografische segmentatie en het aantal gerapporteerde items verminderde. Bedrijven die onder IAS 14 al gesegmenteerde informatie rapporteren, gaan onder IFRS 8 niet uitgebreider rapporteren. Het resultaat hiervan is dat IFRS 8 niet heeft geleid tot een verbetering in de informatieverschaffing. Het heeft echter geleid tot een grotere diversiteit van gesegmenteerde informatie tussen ondernemingen.

Het paper van André, Filip en Moldovan (2016) onderzoekt de keuzes van managers van het rapporteren van segmenten (kwantiteit en kwaliteit) en de *usefulness* van deze twee eigenschappen voor financiële analisten. Onder de *management approach* uit IFRS 8 reflecteert het aantal gerapporteerde operationele segmenten en de daarbij behorende verschaft informatie de interne organisatie van het bedrijf en de visie van het management. Uit eerder onderzoek blijkt dat na de implementatie van IFRS 8 het aantal gerapporteerde segmenten toeneemt, maar de informatieverschaffing per segment afneemt, (Leung & Verriest, 2015). De vraag die hier uit voortvloeit is of de nieuwe standaard leidt tot een verbetering in de *decision usefulness*. In dit onderzoek van André et al (2015), wordt de kwaliteit van de verslaggeving van de segmenten gedefinieerd als de mate van waarheidsgetrouwheid van de gepresenteerde operationele segmenten in vergelijking met de onderliggende economische waarde van het bedrijf. Onder de kwantiteit van de verslaggeving van de segmenten wordt de hoeveelheid van de geopenbaarde informatie per segment begrepen. De kwantiteit van de gepresenteerde informatie per segment kan functioneren als een rookgordijn voor slechte kwaliteit van de verslaggeving. De tweede conclusie van het paper is dan ook dat financiële analisten vaak de kwaliteit van segmentrapportage niet kunnen doorgronden. Een te hoge kwantiteit van de verslaggeving kan leiden tot te hoge kosten om de informatie te verwerken en verlaagt de mogelijkheid om betrouwbare toekomstige resultaten te voorspellen. Het paper sluit af met de opmerking dat ook ervaren gebruikers van jaarrekeningen moeilijkheden ondervinden met de *management approach*.

Veel bedrijven zijn terughoudend met het publiceren van informatie van segmenten. De informatie over de segmenten kan waardevol zijn voor concurrenten van het bedrijf. De concurrent kan ook zien op welke segmenten de tegenstander winstgevend is en welke niet. De concurrent kan zijn strategie hierop aanpassen. Het publiceren van segmentinformatie kan voor bedrijven dus een comparatief nadeel zijn. Het gevolg hiervan is dat bedrijven financiële cijfers over verschillende segmenten verbergen. Doordat het indelen van operationele segmenten erg subjectief is, is er veel ruimte om met de te publiceren informatie te spelen. De terughoudendheid en selectiviteit van het publiceren van informatie kan ervoor zorgen dat er een vertekend beeld ontstaat. De instanties die standaarden over segmentatie ontwikkelen moeten een *trade-off* maken tussen informatie voor de investeerders en informatie voor de concurrent, (Leung et al, 2015).

Hoofdvraag: *Wat zijn de gevolgen voor verslaggeving van segmenten van Nederlandse bedrijven na de invoering van IFRS 8 'Operating Segments' in 2009 door het gebruik van de management approach?*

In dit paper worden de gevolgen voor de externe verslaggeving van segmenten bepaald aan de hand van drie factoren. In elke deelvraag zal een factor centraal staan. De deelvragen luiden als volgt:

Deelvraag 1:

Wat is het effect van de invoering van IFRS 8 op het aantal gerapporteerde segmenten?

Deelvraag 2 :

Wat is het effect van de invoering van IFRS 8 op de informatieverschaffing per segment?

Deelvraag 3:

Wat is het effect van de invoering van IFRS 8 op de kwaliteit van verslaggeving van de segmenten?

§1.2 Wetenschappelijke relevantie

Er is in de literatuur veel onderzoek gedaan naar de gevolgen van de implementatie van IFRS 8. Zo zijn er onderzoeken die zich richten op het effect van de implementatie op het aantal gerapporteerde segmenten (Backhuijs et al), (Mardini, Crawford & Power, 2012) en (Nichols, Street & Cereola, 2012). Hiernaast zijn er verschillende onderzoeken die zich richten op de informatieverstopping per segment en de *decision usefulness* van de nieuwe accounting standaard IFRS 8 (Leung et al), (André et al) en Aleksanyan & Danbolt (2015). Doordat er al veel over IFRS 8 is geschreven en de onderwerpen door verschillende onderzoekers aan verschillende kanten zijn belicht is het raadzaam om een beknopt literatuuroverzicht te presenteren. De effecten van de overgang van de *risk and rewards approach* van IAS 14 naar de *management approach* van IFRS 8 zal daarbij centraal staan. Uiteindelijk worden de effecten op de kwaliteit van de verslaggeving van segmenten besproken. In het empirische onderzoek wordt ingezoomd op de effecten van de implementatie van IFRS 8 op Nederlandse beursgenoteerde bedrijven. De reden hiervoor is dat er nog geen specifiek onderzoek is gedaan voor Nederlandse ondernemingen.

§1.3 Maatschappelijke relevantie

De uitkomsten van dit onderzoek kunnen nuttig zijn voor externe gebruikers. De externe gebruikers krijgen na dit paper een beter inzicht in de bepaling van operationele segmenten door bedrijven en krijgen een uitgebreide uitleg over de *management approach*. In deze uitleg worden ook de risico's en nadelen van de *management approach* besproken. Met deze informatie kan de lezer van dit paper beter de kwaliteit van de verslaggeving van de segmenten inschatten. Dit kan leiden tot een betere interpretatie voor gebruikers. Beleggers kunnen betere investeringsbeslissingen maken.

§1.4 Indeling paper

Het volgende deel van het paper zal beginnen met het theoretisch raamwerk. Hierin wordt aandacht besteed aan de twee accountingstandaarden IAS 14 en IFRS 8. Daarnaast worden ook algemene begrippen van de accounting belicht. De vier kwalitatieve kenmerken van de jaarrekening en *decision usefulness* worden kort besproken. Vervolgens zullen de deelvragen onderzocht worden met behulp van de literatuur. Eerst wordt het effect van de implementatie van IFRS 8 op het aantal gerapporteerde segmenten onderzocht. Vervolgens wordt het effect op de informatieverstopping per segment bekeken. Deze bevindingen in de literatuur worden gecombineerd en dan wordt de belangrijkste deelvraag, het effect op de kwaliteit voor de verslaggeving van de segmenten, beantwoord. Tot slot worden de theoretische bevindingen getoetst met een empirisch onderzoek met als steekproef Nederlands beursgenoteerde bedrijven. Het paper sluit af met de conclusie en aanbevelingen voor vervolgonderzoek.

Hoofdstuk 2

§2.1 Inleiding

In dit deel van het paper worden de twee standaarden IAS 14 en IFRS 8 besproken. De definities van twee verschillende soorten segmentatie van IAS 14 en de definitie van een operationeel segment onder IFRS 8 worden uitgelegd. Vervolgens worden de twee methoden van segmentbepaling besproken. Tot slot wordt voor de twee standaarden antwoord op de vraag gegeven wanneer een segment moet worden gerapporteerd en welke informatie daarbij gepubliceerd moet worden.

Vervolgens zal er worden ingezoomd op de verandering naar de *management approach*. De theorie van de *management approach* wordt toegelicht en de voor en- nadelen komen aan bod. Hiernaast worden ook de begrippen kwaliteit van de jaarrekening en *decision usefulness* besproken.

§2.2 IAS 14

Zoals in de inleiding besproken is in 1983 de eerste versie van IAS 14 *Reporting Financial Information by Segment* tot stand gekomen. Deze is werkzaam geweest in de periode 1983-1997. Na deze periode werd IAS 14 herzien en werd de naam veranderd in *Segment Reporting*. Deze herziende versie van IAS 14 was werkzaam tot de definitieve overgang naar IFRS 8 in januari 2009. Aangezien in 2005 IFRS pas werd verplicht voor alle beursgenoteerde bedrijven in de EU, zal in dit onderzoek alleen de gereviseerde versie van IAS 14 met IFRS 8 worden vergeleken.

De kern van de standaard is het geven van informatie van de bedrijfsprestaties van segmenten in verschillende bedrijfsactiviteiten en in verschillende geografische gebieden.

De definitie van een segment per bedrijfsactiviteit volgens IAS 14: *een component van een entiteit dat één product fabriceert of dienst verleent of een groep soortgelijke producten of diensten. Deze component moet daarnaast ook onderhevig zijn aan risico's en rendementen die verschillen ten opzichte van andere bedrijfssegmenten (IAS 14.9)*

De definitie van een geografisch segment: *Een component van een entiteit dat producten of diensten aanbied binnen een dergelijke economische omgeving dat onderhevig is aan risico's en rendementen die verschillen van andere operationele componenten in andere economische omgevingen.*

Om de verschillende segmenten per bedrijfsactiviteit en per geografisch gebied te identificeren moet een bedrijf kijken naar zijn organisatorische structuur en zijn interne rapportage systeem.

IAS 14 veronderstelt dat er segmentatie in financiële externe verslaggeving moet plaatsvinden, als er reeds voor interne rapportage voor het bestuur en de Chief executive officier (CEO) van de onderneming gesegmenteerd is. (IAS 14.26) Strategische beslissingen worden immers door het bestuur van de onderneming genomen op basis van interne rapporten. Geografische segmenten kunnen ook gebaseerd worden op de locatie van de activa van de onderneming of in welk geografisch gebied de klanten van de onderneming zich bevinden, (IAS 14.14).

Ondernemingen moeten onder IAS 14 onderscheid maken tussen primaire en secundaire segmenten. Ondernemingen beslissen zelf welk soort segment geclassificeerd wordt als primair en secundair (per bedrijfsactiviteit of geografisch gebied). Deze beslissing wordt gemaakt aan de hand van de interne informatie over de risico's en rendementen voor de gehele onderneming van de twee verschillende segmentatie grondslagen. Wanneer de risico's en rendementen van de gehele onderneming het meest afhangen van de verschillende economische omgevingen waarin het opereert, zal de onderneming kiezen voor segmentatie per geografisch gebied als primair en segmentatie per bedrijfsactiviteit als secundair. In het geval dat de risico's en rendementen voor de onderneming als een geheel het meest worden beïnvloed door de verschillende producten of diensten die de onderneming aanbiedt, dan zullen de segmenten per bedrijfsactiviteit worden geclassificeerd als primair en de segmenten per geografisch gebied als secundair.

De basis voor de identificatie welk segment het grootste aandeel heeft in de risico's en rendementen voor de totale onderneming zal meestal de interne organisatorische en management structuur zijn en het systeem voor interne rapportage naar het bestuur (IAS 14.26, IAS 14.27). Deze manier van segmentbepaling wordt de *risk and rewards* methode genoemd.

Het feit de onderneming zelf verantwoordelijk is voor de beslissing segmentatie te classificeren als primair en secundair maakt deze beslissing erg subjectief. In de volgende alinea wordt besproken welke informatie de onderneming van de primaire en secundaire segmenten moet publiceren. Daarin wordt duidelijk dat secundaire segmenten veel minder eisen hebben omtrent informatieverschaffing. Dit geeft ondernemingen de vrijheid te spelen met de classificatie om zo publicatie van informatie te ontlopen. Vooral voor grote ondernemingen, die wereldwijd actief zijn en veel verschillende producten of diensten aanbieden, is het lastig een duidelijk dominant segment aan te wijzen. De ene onderneming kiest segmentatie per bedrijfsactiviteit als primair en een andere onderneming geografisch gebied. Het gevolg hiervan is dat de informatieverschaffing erg verschilt per bedrijf en gaat daarmee ten koste van de vergelijkbaarheid voor de gebruikers van de jaarrekening.

Wanneer moet een segment gerapporteerd worden? Het is niet praktisch om voor elk verschillend product om deze te rapporteren. IAS 14 lost dit op door drempelwaarden op te

zetten. De onderneming moet een bedrijfssegment of geografisch segment rapporteren wanneer de meerderheid van de omzet van het segment verdiend wordt door verkopen aan externe klanten. Hiernaast moet aan een van de volgende criteria voldaan worden:

-de omzet van verkopen aan externe klanten en transacties met andere segmenten 10% bedraagt van de totale omzet van de onderneming.

-het resultaat van het segment, (winst of verlies), is 10% of meer van het totale resultaat van alle andere segmenten, met hetzelfde resultaat (winst of verlies).

-de activa van het segment bedragen 10% of meer van de totale activa van alle segmenten (IAS 14.35).

Nadat een segment is bepaald, primair of secundair, en er is bepaald dat het segment gerapporteerd moet worden, rijst de vraag welke informatie de onderneming over het segment moet openbaren. Volgens IAS 14.51-14.67 moet voor primaire segmenten de volgende informatie worden verschaft: omzet (scheiding tussen verkopen aan andere segmenten en externe verkopen), resultaat, activa, passiva, de basis van intersegmentele prijszetting, kapitaaltoevoegingen, afschrijvingen en amortisaties, significante ongebruikelijke items, *non-cash* kosten anders dan afschrijvingen en inkomen volgens de equity methode. Voor secundaire segmenten is het lijstje veel korter (IAS 14.69-14.72): Omzet, activa, passiva en kapitaaltoevoegingen. Verder geldt dat de onderneming minimaal de omzet, resultaat, activa en passiva van elk segment moet vergelijken met de geconsolideerde cijfers van de onderneming.

§2.3 IFRS 8

IFRS 8 heeft 1 januari 2009 definitief IAS 14 vervangen. De kern van de standaard is vergeleken met IAS 14 hetzelfde, het verplicht ondernemingen om financiële en beschrijvende informatie van te rapporteren segmenten te publiceren. IFRS 8 definieert een operationeel segment als volgt: *Een operationeel segment is een component van een onderneming dat operationele activiteiten uitvoert waarmee omzet gegenereerd wordt en kosten worden gemaakt. Hiernaast worden de operationele resultaten en winstgevendheid vaak geanalyseerd door de 'chief operating decisionmaker' van de ondernemingen. Op basis van deze informatie worden beslissingen gemaakt omtrent de toekomstige verdeling van resources.*

De *chief operating decisionmaker* is een persoon of groep personen die de resultaten van segmenten regelmatig beoordeelt en op basis hiervan beslissingen maakt omtrent de

verdeling van financiële middelen over segmenten. Dit is meestal de hoogste managementlaag van de onderneming.

Tot slot moet er discrete financiële informatie van het segment beschikbaar zijn. Deze methode om operationele segmenten in te delen, wordt de *management approach* genoemd, (IFRS 8.2).

Een operationeel segment of samenvoegingen van operationele segmenten moeten gerapporteerd worden als er wordt voldaan aan een van de volgende criteria (IFRS 8.13):

- de gerapporteerde omzet, voor zowel externe consumenten als interne verkopen, bedraagt 10% of meer van de totale omzet van alle operationele segmenten.

- de gerapporteerde winst in absolute cijfers bedraagt 10% of meer van de totale gerapporteerde winst van alle operationele segmenten die geen verlies hebben gerapporteerd. Als het segment een verlies heeft gerapporteerd moet het verlies gemeten in absolute cijfers 10% of meer bedragen van het totale gerapporteerde verlies van alleen operationele segmenten die een verlies hebben gerapporteerd.

- het totaalbedrag van activa van een operationeel segment bedraagt 10% of meer van de totaalbedrag van activa van alle operationele segmenten.

De informatie die onder IFRS 8 moet worden vrijgegeven per segment is: algemene informatie over hoe de onderneming de operationele segmenten heeft ingedeeld en over welke type producten en diensten het operationele segment zijn omzet vandaan haalt. Verder moet per segment informatie over het resultaat, intern gegenereerde omzet en extern gegenereerde omzet, rentebaten en rentekosten, afschrijving en amortisatie, belastingkosten of inkomen en materiële *non-cash* items. Hiernaast moet de onderneming een overzicht publiceren van de activa en passiva per segment en de investeringen in joint ventures en andere verbonden rechtspersonen (IFRS 8.22-8.24).

Naast de cijfers van de prestatie van de segmenten moet de manier van winst of verliesbepaling en bepaling van activa en passiva uitgelegd worden. Voorbeelden hiervan is uitleg over hoe transacties tussen segmenten worden gemeten, oorzaken van meetverschillen tussen segmenten en verschillen in informatieverschaffing per segment (IFRS 8.27). Net zoals bij IAS 14 moet onder IFRS 8 de cijfers per segment worden vergeleken met de geconsolideerde cijfers van de onderneming.

Tot slot moet onder IFRS 8 ook een analyse van de omzet en vaste activa worden gegeven per geografisch segment. Extra eisen gelden voor openbaring van omzet en activa van individuele landen. Ook moet er informatie worden gegeven over transacties met grote klanten (IFRS 8.33-8.34).

§2.4 Verschillen tussen IAS 14 & IFRS 8

Een overeenkomst tussen de twee accountingstandaarden is dat ze beide gebaseerd zijn op interne rapportage aan het bestuur van de onderneming. Het eerste belangrijke verschil tussen de twee standaarden is het vervallen van het onderscheid tussen primaire en secundaire segmenten onder IFRS 8 (EY, 2009). Wanneer de interne structuur van onderneming en het management rapportagesysteem niet gebaseerd zijn op verschillende bedrijfsactiviteiten of geografisch gebied, moet onder IAS 14 de onderneming deze twee verschillende segmenten classificeren als primair en secundair (EY, 2009). IFRS 8 kent deze bepaling niet. Onder IFRS 8 moeten alle operationele segmenten dezelfde informatie publiceren. De informatieverstopping per segment zou dus moeten toenemen. In tabel 1 worden de belangrijkste verschillen omtrent informatieverstopping per segment onder IAS 14 en IFRS 8 weergegeven (Bugeja, Czernkowski & Moran, 2015). Met 'ja' wordt bedoeld dat de standaard het verplicht voor de onderneming om de informatie te publiceren ongeacht de structuur van interne informatieverstopping. Met 'nee' wordt bedoeld dat het voor de onderneming alleen verplicht is om de informatie te publiceren als de informatie aan de *chief operating decision maker* wordt doorgegeven ten behoeve van het maken van strategische toekomstige beslissingen.

Tabel 1: Eisen omtrent de informatieverstopping

	IAS 14 (primair segment)	IFRS 8 (operationeel segment)
Resultaat (winst of verlies)	Ja	Ja
Activa	Ja	Ja
Vreemd vermogen	Ja	Nee
Afschrijvingen	Ja	Nee
Omzet	Ja	Nee
Kapitaalkosten	Ja	Nee

Uit tabel 1 wordt duidelijk dat ondernemingen onder IFRS 8 meer ruimte kennen in de informatieverstopping. IFRS 8 wordt dan ook bestempeld als meer *principle-based* vergeleken met IAS 14, (Bugeja et al).

Principle-based standaarden zijn standaarden met principes over welke informatie gepubliceerd moeten worden. Opstellers van de jaarrekening kunnen zelf beoordelen welke methodes ze toepassen om items te waarderen met hun eigen onderbouwing. Zo kunnen ondernemingen rekening houden met verschillende situaties en verschillende economische omgevingen. Het nadeel van *principle-based* standaarden is dat door deze vrijheid het gevaar bestaat dat ondernemingen de standaard omzeilen, cijfers kunnen kunstmatig worden

vertekend. Het tegenovergestelde van een *principle-based* standaard is een *rules-based* standaard. In een dergelijke standaard zijn alle verschillende mogelijke situaties afgebakend met regels. Voor opstellers van jaarrekeningen is er nauwelijks ruimte voor discussie. Het voordeel hiervan is dat dit de vergelijkbaarheid ten goede komt. Het nadeel van *rules-based* is dat regels minder goed per bedrijf aansluiten en de aanwezigheid van zeer veel regels onnodige complexiteit en inefficiëntie veroorzaakt bij het opstellen van de jaarrekening (FASB, 2018).

Een ander verschil tussen de standaarden is dat bij IFRS 8 geen onderscheid wordt gemaakt tussen omzet en kosten gerelateerd aan transacties met derden en transacties met andere delen van de onderneming. Het doel hiervan is de identificatie van de segmenten te vergemakkelijken. Doordat geen onderscheid wordt gemaakt in of de omzet extern of intern wordt gegenereerd, leidt dat ertoe dat verticaal geïntegreerde segmenten onder IFRS 8 ook moeten worden gerapporteerd. Onder IAS 14 kwalificeert een bedrijfssegment of een segment op geografisch gebied zich als een te rapporteren segment wanneer een meerderheid van de omzet gegenereerd is door transacties met externe partijen (EY, 2009). Deze verandering kan een stijging in het aantal gerapporteerde segmenten tot gevolg hebben.

§2.5 Management approach

Het belangrijkste verschil tussen IAS 14 en IFRS 8 is de overgang van de *risk and reward approach* naar de *management approach*. In het onderzoek van Backhuijs en Camfferman worden er drie stappen gevolgd om onder IFRS 8 de operationele segmenten vast te stellen. Eerst moet de zogenoemde '*chief operating decisionmaker*' worden geïdentificeerd. Stap twee is het bepalen van de operationele segmenten. Deze wordt bepaald aan de hand van de definitie van een operationeel segment, deze staat gegeven onderaan pagina 9. De laatste stap is het vaststellen van de te rapporteren segmenten.

De IASB verwachtte met de invoering van de managementbenadering van IFRS 8 vier voordelen te behalen.

- ondernemingen rapporteren hun segmenten in overeenstemming met hun interne rapportage. Investeerders krijgen de mogelijkheid de onderneming te zien door de ogen van het management, dit leidt tot een betere voorspelling van toekomstige kasstromen.

- de informatieverschaffing per segment is consistent met andere onderdelen van de jaarrekening. Een voorbeeld hiervan is dat de managementbenadering beter aansluit het directieverslag. De indeling van de operationele segmenten gebeurt immers vanuit het perspectief van het bestuur.

-ondernemingen zullen gemiddeld meer segmenten rapporteren. De verklaring hiervoor is zoals eerder beschreven het vervallen van het onderscheid tussen omzet behaald door transacties met interne en externe partijen.

-de informatieverschaffing per segment zal stijgen. De verklaring hiervoor was dat het onderscheid tussen primaire en secundaire segmenten onder IFRS 8 was komen te vervallen.

Het literatuuronderzoek zal uitwijzen of de verwachtingen van de IASB gerealiseerd zijn. Ook zal het paper dan onderzoeken wat de effecten zijn op de kwaliteit van de verslaggeving.

Het grote nadeel van de managementbenadering is de hoge mate van subjectiviteit die het met zich meebrengt. Het is de verantwoordelijkheid voor de onderneming om een *chief operating decisionmaker* te identificeren. Vervolgens moet de onderneming zelf de operationele segmenten vaststellen. Door deze verantwoordelijkheid onderneming heeft veel met IFRS 8 veel ruimte gekregen om selectief informatie te verschaffen, dit blijkt uit tabel 1.

§2.6 Kwaliteit verslaggeving

De kwaliteit van de verslaggeving wordt bepaald aan de hand van vier kwalitatieve eigenschappen. De vier eigenschappen zijn: betrouwbaarheid, relevantie, begrijpelijkheid en vergelijkbaarheid. De eigenschappen relevantie en begrijpelijkheid slaan op gebruikers van de jaarrekening. Van deze gebruikers wordt verondersteld dat ze redelijke economische kennis bezitten.

De betrouwbaarheid van de informatie verschaft per segment kan aangetast worden door de terughoudendheid van ondernemingen om deze informatie te publiceren. Zoals eerder besproken is deze informatie bruikbaar voor de concurrent en kan dus leiden tot een afname van het comparatieve voordeel van de onderneming. De verschafte informatie moet ook relevant zijn. In het raamwerk van de IASB is het kerndoel van financiële verslaggeving geformuleerd als *decision usefulness*. Dat betekent dat alleen informatie geopenbaard moet worden die nuttig is voor beslissingen van externe gebruikers. Teveel informatie leidt tot een vermindering van de begrijpelijkheid. Tot slot is vergelijkbaarheid tussen jaarrekeningen van verschillende ondernemingen ook van belang.

§2.7 Samenvatting

Samenvattend kan er worden gezegd dat IAS 14 twee soorten categorieën segmentatie kent, (per bedrijfsactiviteit en per geografisch gebied). IFRS 8 kent deze categorieën niet en gaat uit van één definitie voor een operationeel segment. Verder kent IAS 14 een scheiding tussen

primaire en secundaire segmenten. Dit kan leiden tot het doelbewuste classificatie van de onderneming om bepaalde segmentatiecijfers te verbergen. De oorzaak hiervan is dat er voor secundaire segmenten beduidend minder eisen zijn betreft informatieverschaffing. In IFRS 8 is ook deze splitsing niet meer opgenomen. IFRS 8 is dus wat consistentter, over elk segment moet dezelfde informatie worden gepubliceerd. Wel bestaat er onder IFRS 8 meer ruimte tot het indelen van de segmenten onder de *management approach*, onder andere door het hanteren van één definitie voor een operationeel segment en vanwege het feit dat onder IFRS 8 niet uit maakt of de omzet intern of extern behaald wordt.

Een overeenkomst tussen de twee standaarden is dat deze allebei zijn gebaseerd op interne rapportage aan het bestuur van de onderneming of de CEO. Wel betekent het dat beide standaarden een hoge mate van subjectiviteit bevatten. Deze subjectiviteit kan de kwaliteit van de verslaggeving zowel positief als negatief beïnvloeden. De *decision usefulness* wordt gedefinieerd als de mate van relevantie van de verschafte informatie voor gebruikers van jaarrekeningen om investeringsbeslissingen te maken.

Hoofdstuk 3

§3.1 Inleiding deelvraag 1

In het vorige hoofdstuk zijn uitvoerig de verschillen besproken tussen de *risk and rewards approach* van IAS 14 en de *management approach* van IFRS 8. Een van de belangrijkste verschillen tussen de twee methodes van segmentbepaling is dat onder IFRS 8 segmenten waarbij de omzet voor de meerderheid uit interne transacties wordt verkregen wel gepubliceerd moeten worden. Onder IAS 14 hoeft in dit geval het segment niet te worden gerapporteerd. Met dit gegeven is de verwachting dat het aantal gerapporteerde segmenten zal stijgen na implementatie van IFRS 8. Dit zal onderzocht worden aan de hand van deelvraag 1: *Wat is het effect van de invoering van IFRS 8 op het aantal gerapporteerde segmenten?*

§3.2 Literatuuronderzoek deelvraag 1

Backhuijs en Camfferman hebben in 2011 onderzoek gedaan naar de gevolgen van de implementatie van IFRS 8. Een onderdeel van het onderzoek was het effect van de nieuwe standaard op het aantal te rapporteren segmenten. De uitkomst van dit onderzoek is dat het effect op het aantal segmenten dat ondernemingen rapporteren beperkt is. Van de 26 onderzochte ondernemingen blijft het aantal gerapporteerde segmenten bij (69%) gelijk, (27%) kent een toename en bij één onderneming neemt het aantal gerapporteerde segmenten af (4%). Er is geen significant opvallende toename waar te nemen en het aantal segmenten neemt evenmin duidelijk af. De verklaring van het feit dat er geen significant verband gevonden is, is dat de gebruikte steekproef relatief klein is.

Een belangrijke kanttekening die gemaakt moet worden is dat het onderzoek naar het effect op het aantal gerapporteerde segmenten is gebaseerd op de *sign-test*. Er wordt onderzocht hoeveel bedrijven hetzelfde aantal, meer of minder segmenten zijn gaan rapporteren na de invoering van IFRS 8. Er wordt dus geen rekening gehouden met absolute aantallen segmenten die ondernemingen meer of minder zijn gaan rapporteren. Het effect van de *sign-test* kan vooral invloed hebben op de resultaten van onderzoeken met kleine steekproeven. Om te verifiëren of het effect van de *sign-test* daadwerkelijk van invloed is, worden zowel onderzoeken met een relatief grote steekproef vergeleken met onderzoeken met een relatief kleine steekproef. De papers die hierna in deze paragraaf worden besproken zijn ook gebaseerd op de *sign-test*.

Mardini, Crawford & Power hebben in 2012 een onderzoek verricht naar de impact van de implementatie van IFRS 8 op de segmentatie van ondernemingen. De onderzoekers hebben net zoals Backhuijs en Camfferman de segmentatie onder de gereviseerde versie van IAS 14

in 2008 vergeleken met de segmentatie onder IFRS 8. Een verschil tussen de onderzoeken is dat Mardini et al de verandering van het aantal bedrijfssegmenten en geografische segmenten apart bekijken. De gebruikte steekproef in het onderzoek van het effect op het aantal gerapporteerde segmenten bevat 70 beursgenoteerde bedrijven uit Jordanië. Van deze 70 bedrijven zijn de effecten van bedrijfssegmenten en segmenten naar geografisch gebied apart geanalyseerd. Het resultaat van het onderzoek is dat met de komst van de *management approach* dat het aantal bedrijfssegmenten is gestegen van 170 in 2008 naar 187 in 2009. Deze stijging is significant bevonden met een significantieniveau van 10%. Het aantal gerapporteerde geografische segmenten kende ook een kleine significante stijging, (107 naar 127). Bij 40 van de 70 (57%) van de bedrijven blijft het aantal gerapporteerde segmenten onveranderd, 24 ondernemingen (34%) kennen een stijging en 6 ondernemingen (9%) kennen een daling. De totale stijging van de operationele segmenten na de implementatie van IFRS 8 heeft volgens dit onderzoek dus geleid tot een significante stijging in het aantal gerapporteerde segmenten.

De onderzoekers Nichols, Street & Cereola (2012) komen ook tot de conclusie dat de implementatie van IFRS 8 heeft geleid tot een algemene stijging in het aantal gerapporteerde operationele segmenten. De steekproef in dit onderzoek zijn topbedrijven uit 14 Europese beurzen. Deze topbedrijven hebben de meeste verhandelde aandelen met de grootste marktwaarde. De uiteindelijke steekproef bestaat uit 326 ondernemingen. Van deze ondernemingen kent 201 (62%) geen verandering in het aantal gerapporteerde segmenten, 88 (27%) ondernemingen kennen een positief verschil en van 37 (11%) ondernemingen daalt het aantal gerapporteerde segmenten. Dit onderzoek kent ook een zeer hoge significantie, de p-waarde is 0.0001. Dat wil zeggen dat het onderzoek significant is bij een grens van 0,01%. De oorzaak hiervan is dat de steekproef relatief groot is en alleen de grootste bedrijven onderzocht worden. Grote bedrijven zullen een grotere stijging kennen in aantal gerapporteerde segmenten, omdat deze bedrijven veelal wereldwijd actief zijn en meerdere producten en diensten aanbieden.

Het paper van Bugeja, Czernkowski & Moran (2015) komt ook uit op hetzelfde resultaat. Het aantal gerapporteerde segmenten stijgt. De data in dit onderzoek is in tegenstelling met voorgaande onderzoeken niet door een selectieproces gegaan. De steekproeven van bovenstaande onderzoeken waren een stuk kleiner en gebaseerd op de grootste beursgenoteerde bedrijven. De gebruikte data in dit onderzoek bestaan uit alle beursgenoteerde ondernemingen uit Australië (1617 in totaal). Door de implementatie van IFRS 8 is totaal van ondernemingen met één gerapporteerd segment gedaald met 16%. Deze ondernemingen zijn dus meer segmenten gaan rapporteren. Bij 1285 (79%) bedrijven vindt er geen verandering plaats. Meer segmenten werden gerapporteerd bij 270 (17%)

ondernemingen en minder segmenten bij 62 (4%) ondernemingen. De stijging in aantal gerapporteerde segmenten is significant met een grens van 5%. De 79% van de ondernemingen waar geen verandering is opgetreden is een stuk hoger dan uitkomsten van andere onderzoeken. De verklaring hiervoor is echter logisch. In het onderzoek worden alle beursgenoteerde worden meegenomen en dus ook veel relatief kleine bedrijven. Kleine bedrijven zullen minder snel een andere hoeveelheid segmenten gaan rapporteren omdat deze bedrijven vaak maar actief zijn in een beperkt geografisch gebied en maar één of enkele producten aanbieden.

§3.3 Conclusie deelvraag 1

Een samenvatting van de resultaten van de vier papers is hieronder weergegeven in tabel 2. Met de steekproefgrootte wordt het aantal bedrijven bedoeld dat meegenomen is in het onderzoek. Met de 'B' en de 'G' bij het onderzoek van Mardini et al worden respectievelijk bedrijfssegmenten en segmenten naar geografisch gebied bedoeld. Met 'significantie' wordt bedoeld of de onderzoekers een significant verband hebben gevonden en bij welke significantiegrens α dat is. De tabel moet dus als volgt gelezen worden (eerste regel): Als gevolg van de implementatie van IFRS 8 is bij het onderzoek van Backhuijs et al bij 69% van de onderzochte bedrijven geen verandering opgetreden in het aantal gerapporteerde segmenten. Bij 27% van de bedrijven is er een toename waar te nemen en bij 4% een afname in het aantal gerapporteerde segmenten. 26 bedrijven zijn hiervoor onderzocht en er is geen significant verband gevonden.

Tabel 2: effect van implementatie IFRS 8 op het aantal gerapporteerde segmenten

	Onveranderd	Toename	Afname	Steekproefgrootte	Significantie
Backhuijs et al	69%	27%	4%	26	-
Mardini et al (B)	61%	26%	13%	70	Bij $\alpha = 10\%$
Mardini et al (G)	57%	34%	9%	70	Bij $\alpha = 10\%$
Nichols et al	62%	27%	11%	326	Bij $\alpha = 0.01\%$
Bugeja et al	79%	17%	4%	1617	Bij $\alpha = 5\%$

Van de vier onderzochte papers komen drie daarvan tot de conclusie dat de invoering van IFRS 8, volgens verwachting, heeft geleid tot een significante stijging in het aantal segmenten dat bedrijven gaan rapporteren. In elk onderzoek is de toename een stuk groter dan de afname. Wel moet worden opgemerkt dat het gaat om een relatief kleine stijging in het aantal gerapporteerde segmenten. Zoals te zien in de tabel blijft het aantal segmenten bij het overgrote deel van de ondernemingen onveranderd, (69%, 61%, 57%, 62%, 79%).

Alleen in het onderzoek van Backhuijs en Camfferman is geen significant verband gevonden. De verklaring hiervoor is de relatief kleine steekproef die in het onderzoek gebruikt is. De conclusie is betrouwbaar doordat onderzoeken met verschillende steekproeven zijn gecombineerd. Het onderzoek van Nichols, Street & Cereola gebruiken alleen de grootste Europese beursgenoteerde ondernemingen. Bugeja, Czernkowski & Moran houden daarentegen geen rekening met de grootte van het bedrijf, alle beursgenoteerde bedrijven in Australië worden in de steekproef meegenomen. Het verband is weliswaar minder significant, maar nog steeds aanwezig. Naast de grootte van de onderneming heeft ook het land van oorsprong van het bedrijf geen significante invloed op de conclusie. Zowel de papers met steekproeven bestaande uit Europese, Australische en Jordanese ondernemingen komen tot dezelfde conclusie.

Een punt van kritiek is dat er in de besproken onderzoeken alleen gebruik is gemaakt van een toetsing met behulp van de *sign-test*. In de vier onderzochte papers zijn zowel grote als kleine steekproeven gebruikt, waar dezelfde resultaten uit komen. Zowel de onderzoeken met een kleine steekproef als de onderzoeken met een grote steekproef laten een significant verband zien. Hiernaast is over het algemeen de absolute verandering van het aantal gerapporteerde segmenten klein, vaak maar een enkel segment. Geconcludeerd kan worden dat het gebruikmaken van de *sign-test* geen significante invloed heeft op de resultaten van de onderzoeken. De conclusie blijft valide, over de hele breedte worden er met de komst van IFRS 8 meer segmenten gerapporteerd.

Hoofdstuk 4

§4.1 Inleiding deelvraag 2

In deze paragraaf zal deelvraag 2: 'Wat is het effect van de invoering van IFRS 8 op de informatieverschaffing per segment?' worden onderzocht. Zoals besproken is na de invoering van IFRS 8 het onderscheid tussen primaire en secundaire segmenten komen te vervallen. Secundaire segmenten hadden veel minder eisen op het gebied van informatieverschaffing. Zo moeten ondernemingen onder IFRS 8 dus voor elk segment dezelfde informatie publiceren. De verwachting is dan ook dat de gemiddelde informatieverschaffing per segment is gestegen.

§4.2 Literatuuronderzoek deelvraag 2

Bugeja, Czernkowski & Moran (2015) hebben naast het effect van de implementatie van IFRS 8 op het aantal gerapporteerde segmenten ook het effect onderzocht op het aantal gepubliceerde *line-items* per segment. Met deze *line-items* worden individuele informatie cijfers bedoeld, zoals resultaat van het segment, rentebaten, rentekosten etc. Onder IFRS 8 is het verplicht voor alle operationele segmenten het resultaat (winst of verlies) te publiceren. Alle andere *line-items* moeten worden gepubliceerd wanneer het management het regelmatig bestudeerd om met deze informatie strategische beslissingen te maken. Een beknopt overzicht hiervan wordt weergegeven in tabel 1. Zoals eerder besproken is deze *management approach* erg subjectief en maakt dit het publiceren van sommige *line-items* voor ondernemingen vrijwillig en niet verplicht. De steekproef van Bugeja et al bestaat zoals eerder besproken uit alle Australische beursgenoteerde ondernemingen. De uitkomst van het onderzoek is dat bedrijven met meerdere segmenten, waarvan door de implementatie van IFRS 8 geen verandering in het aantal gerapporteerde segmenten is opgetreden, de informatieverschaffing per segment is gedaald. Deze daling wordt vooral verklaard door *proprietary* kosten.

Proprietary kosten zijn de kosten die ontstaan wanneer segmentinformatie wordt gepubliceerd, waarvan de concurrent gebruik van kan maken. De concurrent kan op basis van deze informatie zijn strategie aanpassen. Wanneer een concurrent bijvoorbeeld ziet dat een bepaald geografisch segment van een onderneming goed presteert en een groot marktaandeel heeft, kan de concurrent besluiten ook in die markt in te stappen. De kosten voor de onderneming zijn dus de afname van het comparatief voordeel. Vooral onder IFRS 8 spelen deze *proprietary* kosten een grote rol. De oorzaak van het optreden van *proprietary* kosten onder IFRS 8, in tegenstelling tot IAS 14, is dat onder ondernemingen de mogelijkheid hebben om zelf te beslissen in de publicatie van bepaalde *line-items*, zie tabel 1. Onder IAS 14 zijn bedrijven verplicht eenzelfde aantal *line-items* te publiceren. Er is geen mogelijkheid voor

ondernemingen om publicatie van deze *line-items* te vermijden. Daarom spelen *proprietary* kosten onder IAS 14 geen rol.

De insteek van de FASB was om met de extra ruimte voor de onderneming onder IFRS 8 om de publicatie van de *line-items* beter aan te laten sluiten bij de interne informatieverschaffing. Bedrijven kunnen selecteren welke *line-items* voor hun relevant zijn en welke niet. Dit kan het inzicht in het bedrijf van gebruikers van jaarrekeningen vergroten. Echter kiezen de meeste bedrijven er dus voor minder *line-items* te publiceren en niet een betere selectie met eenzelfde aantal *line-items*.

Bugeja et al vinden verder dat bedrijven die opereren in een markt met veel directe concurrenten de grootste daling in gepubliceerde *line-items* kennen. Hiernaast wordt ook gevonden dat ondernemingen met een groter percentage aan winstgevende segmenten eerder neigen naar het niet meer publiceren van een *line-item*. Daarnaast publiceren bedrijven minder verschillende resultaatmetingen per segment. Deze bevindingen zijn consistent met de verklaring van de daling in informatieverschaffing door *proprietary* kosten. Tot slot wordt ook bewijs gevonden dat kleinere bedrijven sneller bezorgd zijn dat de door hen verschaft informatie nuttig is voor de concurrent. Daardoor daalt de informatieverschaffing van kleinere bedrijven harder dan van grote bedrijven. Grotere bedrijven zijn vaker in handen van externe aandeelhouders. De druk van externe partijen kan het grote bedrijf meer motiveren om meer informatie te publiceren.

Leung & Verriest doen ook onderzoek naar de informatieverschaffing per segment na implementatie van IFRS 8 voor Europese bedrijven. In dit onderzoek worden de effecten van segmentatie naar bedrijfsactiviteit en geografisch gebied gesplitst. Uit de resultaten blijkt dat het gemiddelde aantal gepubliceerde *line-items* is per geografisch segment is gedaald van 3.75 naar 2.98. Deze daling gaat samen met een stijging van het gemiddelde aantal gerapporteerde geografische segmenten van 4.75 naar 5.13. De impact van implementatie van IFRS 8 op bedrijfssegmenten is als volgt: Het gemiddelde aantal *line-items* kent dezelfde beweging als de geografische segmenten, deze daalt significant van 5.58 naar 5.27. Het gemiddelde aantal gerapporteerde segmenten kent ook eenzelfde significante stijging: 3.15 naar 3.34. Het totale effect van de implementatie van IFRS 8 is dat het heeft geleid tot een hoger aantal gerapporteerde segmenten, waar er per segment minder *line-items* worden gepubliceerd.

Voor bedrijfssegmenten wordt in lijn met het onderzoek van Bugeja et al gevonden dat marktconcentratie positief gerelateerd is aan het aantal van gerapporteerde segmenten. Naarmate de competitie tussen bedrijven intenser wordt, nemen de *proprietary* kosten van het publiceren gedetailleerde segmentinformatie toe. Het gevolg hiervan is dat bedrijven minder informatie publiceren, door minder *line-items* op te geven. Verder geldt dat bedrijven met een

hogere aandeel buitenlands gegenereerde omzet meer *line-items* van geografische segmenten publiceren, maar minder geneigd zijn de winst te rapporteren. Het tegenovergestelde blijkt waar te zijn voor bedrijfssegmentatie. De verklaring hiervoor is dat bedrijven, die voor een groot gedeelte in het buitenland opereren, hogere kosten moeten maken om het segmentresultaat te kunnen publiceren. Tot slot vindt het onderzoek net zoals Bugeja et al dat grotere bedrijven meer segmenten en meer *line-items* publiceren, zowel voor segmenten naar bedrijfsactiviteit als voor segmenten naar geografisch gebied.

Aleksanyan & Danbolt (2015) doen ook onderzoek naar de impact van de implementatie van IFRS 8. De onderzoekers vinden net als Bugeja et al en Leung et al dat *proprietary* kosten van grote invloed zijn op de keuzes van ondernemingen informatie te publiceren. De gebruikte steekproef is met de hand geselecteerd en bestaat uit jaarrekeningen van 127 ondernemingen uit de Financial Times Stock Exchange 100 Index (Verenigd Koninkrijk) uit de periode 2002-2010. In tegenstelling tot Bugeja et al en Leung et al hanteren Aleksanyan et al een andere methodologie. Naast het aantal *line-items* wordt ook de hoeveelheid toelichting in de voetnoten meegenomen. Net zoals het antwoord van deelvraag 1 uitwijst komen deze onderzoekers ook uit op een stijging van het aantal gerapporteerde segmenten. Ondernemingen zijn zowel meer segmenten op bedrijfsactiviteit als segmenten naar geografisch gebied gaan rapporteren. Daarnaast zijn ondernemingen meer informatie gaan verschaffen over geografische segmenten. Wel is de informatie die verschaft wordt per segment minder gedetailleerd geworden met de komst van de nieuwe standaard. Doordat de gepubliceerde informatie minder gedetailleerd is nemen de *proprietary* kosten af. De informatie is bijvoorbeeld minder specifiek in de afbakening van geografische segmenten. Hiernaast neemt de kwantiteit van verschillende prestatie-metingen af, eenzelfde bevinding als in het onderzoek van Bugeja et al. De onderzoekers merken op dat deze minder gedetailleerde segmentinformatie kan leiden tot een afname van de *usefulness* van de jaarrekening voor de externe gebruiker.

André, P., Filip, A., & Moldovan, R. (2015) onderzoeken de afwegingen van de managers tussen kwaliteit en kwantiteit van de rapportage van segmentinformatie. Aan de hand van deze twee eigenschappen wordt ook de *usefulness* van de gepubliceerde informatie bekeken. De kwantiteit wordt gedefinieerd als het aantal *line-items* per segment en de kwaliteit wordt gedefinieerd als de variatie in winstmetingen in verschillende segmenten. Het paper veronderstelt dat managers meer discreet kunnen zijn bij de kwaliteit dan bij de kwantiteit. Er wordt een bewijs gevonden dat managers de *proprietary* kosten verlagen door af te wijken van de aanbevelingen van de standaard IFRS 8 door minder *line-items* te publiceren, in lijn met het onderzoek van Bugeja et al. Een ander alternatief dat managers ook toepassen is het verlagen van de kwaliteit van de gerapporteerde segmentinformatie, net zoals het onderzoek van Aleksanyan et al. Wanneer een manager een slechte beslissing wil verbergen kan hij dat

doen door de resultaatrapportage te 'smoothen'. *Smoothen* is het vertekenen van de segmentinformatie door operationele segmenten op een verkeerde manier te aggregeren. De verslechterde kwaliteit zorgt er op zijn beurt voor dat financiële analisten de kwaliteit van segmenten vaak niet kunnen doorgronden.

Crawford, Helliar, Extance & Power (2013) hebben de standaarden IAS 14 en IFRS 8 vergeleken. Een steekproef van 150 bedrijven wordt onderzocht. De onderzoekers vinden net zoals de andere papers een stijging in het aantal gerapporteerde segmenten. Hiernaast stijgt de informatieverstopping van geografische segmenten, terwijl de eisen hiervan onder IFRS 8 minder zijn. Dit is precies eenzelfde bevinding waar Aleksanyan et al ook op kwamen. Het gemiddelde aantal *line-items* per segment is gedaald. Crawford et al verklaren het doordat IAS 14 meer verplichte *line-items* per segment heeft. Een andere conclusie die deelvraag 2 ondersteunt is dat in de FTSE 100 meer segmentinformatie publiceert dan bedrijven uit de FTSE 250. De Londense effectenbeurs bestaat uit respectievelijk de 100 en 250 grootste bedrijven uit het Verenigd Koninkrijk. Uit deze gegevens blijkt dus dat naarmate een bedrijf kleiner wordt, des te minder het bedrijf segmentinformatie publiceert.

§4.3 Conclusie deelvraag 2

De verwachting voor deelvraag 2 was dat het vervallen van het onderscheid tussen primaire en secundaire segmenten zou leiden tot een stijging in de informatieverstopping per segment. Uit het onderzoek van Aleksanyan & Danbolt blijkt voor geografische segmentatie dat er inderdaad een stijging is opgetreden in de informatieverstopping per segment. Wel wordt in het onderzoek duidelijk dat deze extra informatie minder gedetailleerd en relevant is voor gebruikers. Volgens André et al is deze stijging in de informatieverstopping een manier voor het management van het bedrijf om het inzicht van de rapportage van segmenten te verlagen. Een tweede manier die wordt genoemd in het onderzoek van André et al is het verminderen van het aantal *line-items*.

André et al, Leung et al & Bugeja et al komen tot dezelfde conclusie dat IFRS 8 heeft geleid tot een stijging in het aantal gerapporteerde segmenten en een daling van het aantal gepubliceerde *line-items*. De effectieve informatieverstopping per segment is dus over het algemeen tegen de verwachting in gedaald. De oorzaak hiervan is dat *proprietary* kosten onder IFRS 8 een belangrijke rol zijn gaan spelen. In de praktijk blijkt dat bedrijven vanwege de afname van het comparatief voordeel, de *proprietary* kosten, minder gedetailleerde informatie verschaffen per segment. Vooral kleine bedrijven, die opereren in markten met een hoge concentratie, zijn minder informatie gaan verschaffen (Leung et al & Bugeja et al). Een tweede belangrijke bevinding uit de papers van Aleksanyan et al en Bugeja et al is dat

segmentresultaten worden gepresenteerd met behulp van een kleiner aantal verschillende prestatie maatstaven. Hiernaast worden bij vooral winstgevend segmenten minder informatie verschaft.

Een samenvatting van de bevindingen van de papers van deelvraag 2 is hieronder weergegeven in tabel 3.

Tabel 3: Impact van de implementatie van IFRS 8 op de informatieverschaffing per segment.

	Effect op de informatieverschaffing per segment.	Overige belangrijkste bevindingen
Bugeja et al	-Daling <i>line-items</i> -Oorzaak: <i>Proprietary</i> kosten	Kleinere bedrijven en bedrijven die opereren in een geconcentreerde markt publiceren het minste informatie.
Leung et al	-Daling <i>line-items</i> -Oorzaak: <i>Proprietary</i> kosten	Dezelfde bevindingen als Bugeja et al.
Aleksanyan et al	-Daling voor bedrijfssegmenten -Stijging voor geografische segmenten. -Oorzaak: <i>Proprietary</i> kosten	Methodologie verschilt, t.o.v. de andere papers. Extra informatie voor geografische segmenten is minder gedetailleerd en relevant.
André et al	-Daling <i>line-items</i> -Oorzaak: <i>Proprietary</i> kosten	Managers kunnen meer discreet zijn bij de kwaliteit dan bij de kwantiteit. Managers verlagen kwaliteit door te 'smoothen'
Crawford et al	-Daling <i>line-items</i> -Stijging informatieverschaffing geografische segmenten. -Oorzaak: <i>Proprietary</i> kosten	Dezelfde bevindingen als Aleksanyan et al. Verder geldt: des te kleiner het bedrijf, des te minder segmentinformatie wordt verschaft.

Hoofdstuk 5

§5.1 Inleiding deelvraag 3

Nu is duidelijk geworden dat ondernemingen na de komst van IFRS 8 over het algemeen meer segmenten zijn gaan rapporteren, maar minder informatie per segment. Dan rijst de vraag of de nieuwe manier van verslaggeven van segmenten heeft geleid tot een verbetering van inzicht voor de externe gebruiker. Onder IFRS 8 is er dus meer ruimte ontstaan voor het management van het bedrijf de segmenten in te delen. De kwaliteit kan stijgen doordat het management het best kan inschatten welke informatie voor hen het belangrijkste is ten behoeve van toekomstige investeringsbeslissingen. De *decision usefulness* kan positief worden beïnvloed. Aan de andere kant kan de vergrote verantwoordelijkheid voor het indelen van operationele segmenten worden gebruikt om bepaalde informatie te verbergen. In de volgende paragraaf wordt de kwaliteit van de verslaggeving bestudeerd aan de hand van de vier kwalitatieve kenmerken en wordt ook het effect de *decision usefulness* toegelicht. Deelvraag 3 luidt: *Wat is het effect van de invoering van IFRS 8 op de kwaliteit van verslaggeving van de segmenten?*

§5.2 Literatuuronderzoek deelvraag 3

Vergelijkbaarheid

Al enkele keren is naar voren gekomen dat IFRS 8 een open geformuleerde standaard is, meer gebaseerd op principes en minder op strikte regels. Dat vraagt bij het indelen van operationele segmenten en de publicatie van segmentinformatie om verwerking van omstandigheden en specifieke kenmerken van de onderneming, wat leidt tot een grote diversiteit in de toepassing van IFRS 8 (Backhuijs et al). Een voorbeeld van verschillen in segmentpublicaties tussen ondernemingen is te vinden in tabel 1. Bedrijven behoeven onder IFRS 8 alleen de *line-items*: vreemd vermogen, afschrijvingen, omzet en kapitaalkosten te publiceren wanneer deze segmentinformatie intern wordt verschaft aan de *chief operating decisionmaker*. Dit zorgt voor verschillen tussen de publicatie van de hoeveelheid *line-items* van ondernemingen, wat de vergelijkbaarheid verslechtert. Onder IAS 14 waren bedrijven verplicht om per segment een bepaald aantal *line-items* te publiceren. Wel hadden bedrijven onder IAS 14 de mogelijkheid om te spelen met de primaire of secundaire classificatie van een segment. Bedrijven behoeven van secundaire segmenten minder *line-items* te publiceren. Wanneer een bedrijf bijvoorbeeld de segmenten naar bedrijfsactiviteit als primair bestempelt en een concurrent de segmenten naar geografisch gebied bestempelt als primair kunnen deze door een investeerder slecht worden vergeleken. Een tweede voorbeeld van een verslechterde vergelijkbaarheid is dat het onder IFRS 8 mogelijk is om resultaten te presenteren die niet op

basis van IFRS worden bepaald (Backhuijs et al). Dit worden ook wel non-GAAP *measures* genoemd. Het gebruik van deze *measures* is ook een van de kritiekpunten die worden genoemd in het paper van de Europese Commissie in 2007. Ook Nichols et al (2012) komen tot de conclusie dat de invoering van IFRS 8 leidt tot een verminderde vergelijkbaarheid in segmentresultaten. Dit komt doordat het segmentresultaat door ondernemingen op verschillende wijzen berekend worden en veel *line-items* worden gerapporteerd op een niet-IFRS manier. Om samen te vatten is IFRS 8 vergeleken met IAS 14 aan de ene kant op grond van vergelijkbaarheid erop vooruit gegaan, door het vervallen van primaire en secundaire segmenten. Aan de andere kant leidt de ruimte van IFRS 8 tot grote verschillen in de *line-items* die bedrijven publiceren en de wijze waarop het segmentresultaat en andere *line-items* worden gemeten en gerapporteerd (IFRS en niet-IFRS). In de praktijk blijkt dat het tweede effect de overhand heeft en geconcludeerd kan worden dat de vergelijkbaarheid van segmenten is verslechterd met de komst van IFRS 8.

Betrouwbaarheid & begrijpelijkheid

De vergelijkbaarheid is weliswaar verslechterd, maar dat hoeft niet te betekenen dat de kwaliteit van de verslaggeving erop achteruit is gegaan. Twee andere belangrijke eigenschappen van goede verslaggeving zijn de betrouwbaarheid en begrijpelijkheid van de rapportage. In vorige paragrafen is al uitvoerig gesproken over het ontstaan van *proprietary* kosten onder IFRS 8 door het *principle based* karakter van de standaard. Een kritiekpunt van IFRS 8 in een review van de IASB uit 2013 is dat door het kleine aantal aansluitingen dat moet worden gegeven tussen segmenttotalen en andere IFRS metingen de begrijpelijkheid en de waargenomen betrouwbaarheid van het gerapporteerde resultaatbedragen zijn verlaagd. Echter wordt hier door Nichols et al (2013) geen empirisch bewijs voor gevonden. De verklaring hiervoor is dat veel beursgenoteerde bedrijven in hun segmentinformatie vaak ook non-GAAP *measures* publiceren, zoals het EBIT of EBITA. Volgens Nichols et al (2012) worden deze non-GAAP *measures* vaak naast publicatie per segment ook in het geconsolideerde inkomen gepubliceerd. Is dit niet het geval, dan worden bijna altijd de aansluitingen gegeven. De non-GAAP *measures* worden bruikbaar bevonden voor de investeerder. Samengevat gebruiken ondernemingen de vrijheid van de standaard om non-GAAP *measures* te gebruiken om de winst te meten. Dat kan aan de ene kant leiden tot een afname van de begrijpelijkheid, vergelijkbaarheid en waargenomen betrouwbaarheid van de informatie. Aan de andere kant kan het de betrouwbaarheid doen toenemen doordat er veel extra informatie en aansluitingen worden gegeven over de non-GAAP *measures*. Toch blijven deze *measures* slecht verifieerbaar en blijven sommige investeerders bij de gedachte dat het management van een bedrijf de non-GAAP *measures* gebruikt om informatie te verbergen.

In het paper van Crawford & Power (2015) worden de meningen onderzocht van de overgang van IAS 14 naar IFRS 8. Hiervoor hebben ze interviews afgenomen van 9 externe auditors, 6 opstellers van jaarrekeningen en 14 gebruikers van de jaarrekeningen (investeerders en analisten) uit Jordanië. De onderzoekers vonden dat een meerderheid van de geïnterviewden vond dat de *management approach* van IFRS 8 een verbetering was vergeleken met de vorige standaard IAS 14. 22 van de 29 geïnterviewden gaven aan dat de implementatie van IFRS 8 vrijwel zonder problemen is verlopen en geen ingrijpende veranderingen zijn opgetreden. Een minderheid van de gebruikers van de jaarrekening laten hun twijfels blijken over de *management approach*. Zij dachten dat Jordanese bedrijven niet hun oprechte interne segmentinformatie zouden gaan delen met de buitenwereld. De verklaring hiervoor was dat de vrijwillig gepubliceerde informatie zorgt voor een comparatief nadeel bij het bedrijf. Het vertrouwen in de oprechte publicatie van segmenten van de gebruikers van de jaarrekening is dus verlaagd door de komst van IFRS 8. Het valt lastig te zeggen of daarmee ook de werkelijke betrouwbaarheid is verlaagd.

In de notitie van de Commissie van het Europees Parlement in 2007 wordt IFRS 8 vergeleken met IAS 14. Er wordt opgemerkt dat ondernemingen de voorkeur hebben voor IFRS 8 boven IAS 14, omdat onder IFRS 8 ondernemingen meer discretie hebben en meer ruimte hebben om operationele segmenten en de gerapporteerde segmentinformatie te publiceren naar hun eigen wil. Hiernaast zijn er minder eisen omtrent de publicatie van geografische segmentinformatie, bedrijven zijn erg terughoudend met het geven van deze informatie door politieke gevoeligheden over het gebied waar ze actief zijn, in lijn met (Leung et al). Uit de enquête van de Europese Commissie blijkt dat gebruikers van de jaarrekening, waaronder ook investeerders, de voorkeur hebben voor IAS 14. De reden hiervoor is dat IAS 14 duidelijkere en stabielere definities gebruikt en hierdoor ook een significant hogere vergelijkbaarheid en betrouwbaarheid kent. De auditors waren volgens de enquête verdeeld. De technici hadden de voorkeur voor IAS 14, maar commerciële en institutionele argumenten wogen in het voordeel van IFRS 8.

Verder komt uit het onderzoek van Bugeja et al en Leung et al dat de marktconcentratie gerelateerd is aan de *proprietary* kosten die een bedrijf heeft. De afname van het competitief voordeel zorgt ervoor dat bedrijven in een geconcentreerde markt een stuk minder segmentinformatie publiceren. Hiernaast is er ook een verband tussen de grootte van een bedrijf en de publicatie van informatie. Naarmate een bedrijf groter is en dus vaak meer externe aandeelhouders en bekendheid heeft, publiceert een bedrijf meer informatie. De verklaring voor de uitgebreidere publicatie van informatie door grote bedrijven is dat externe partijen het bedrijf onder druk zetten om transparant te zijn en hiermee een maatschappelijk verantwoordelijke rol te spelen. Dit komt overeen met het onderzoek van Crawford et al (2013).

Over het algemeen is de betrouwbaarheid van de gepubliceerde segmentinformatie per bedrijf gedaald. IFRS 8 geeft ondernemingen de vrijheid om niet-IFRS prestatie maatstaven te gebruiken. Dit geeft ondernemingen de kans om hun informatie beter te laten aansluiten bij de interne informatieverschaffing. Echter zijn de gebruikers van jaarrekeningen meer een voorstander van IAS 14, waarbij alleen IFRS winstmetingen gebruikt worden, omdat deze standaard hen meer zekerheid biedt. Een reden van onzekerheid onder IFRS 8 is het ontstaan van *proprietary* kosten. Deze kosten zijn het grootst bij kleine bedrijven en bedrijven die opereren in een geconcentreerde markt. Van deze bedrijven daalt de betrouwbaarheid van IFRS 8 het meest.

Relevantie & decision usefulness

Crawford, Helliard, Extance & Power (2013) hebben de standaarden IAS 14 en IFRS 8 vergeleken. De usefulness wordt bepaald door de meningen van externe gebruikers van jaarrekeningen. De meeste geïnterviewden vonden dat de segmentinformatie *useful* was voor het maken van beslissingen. De participanten waren het echter niet eens met elkaar of IFRS 8 meer *useful* was dan onder IAS 14. De opstellers van de jaarrekening verwelkomden de *management approach*. De opstellers denken dat de flexibiliteit van de standaard bedrijven de mogelijkheid geeft om meer bruikbare informatie te geven. Ondernemingen geven bijvoorbeeld inzichten vanuit het management of rapporteren de winst met non-GAAP *measures*. Deze *measures* worden volgens Nichols et al (2013) door gebruikers als relevant bestempeld. De gebruikers van de jaarrekening waren minder enthousiast over IFRS 8. Deze gebruikers waren bezorgd over de verminderde vergelijkbaarheid tussen segmenten van verschillende bedrijven. Een andere punt van kritiek is dat onder IFRS 8 bedrijven commercieel sensitieve informatie kunnen verbergen. Het inzicht en de betrouwbaarheid voor de gebruiker vermindert hierdoor wat ook de *decision usefulness* verlaagt. Het onderzoek van Aleksanyan et al komt ook tot de conclusie dat de *decision usefulness* wordt verlaagd. De verklaring die hiervoor wordt gegeven is dat de kwantiteit van de prestatie maatstaven voor geografische segmenten is verminderd.

§5.3 Conclusie deelvraag 3

Een samenvatting van de bevindingen per kwalitatief criteria is weergegeven in tabel 4.

Tabel 4: Het effect van de implementatie van IFRS 8 op de kwaliteit van de verslaggeving

Vergelijkbaarheid

Onder IFRS 8 is het mogelijk om resultaten te publiceren gebaseerd op non-GAAP *measures* (Backhuijs et al). Uit de papers van de Europese Commissie en Nichols et al 2012 komt naar voren dat veel *line-items* op unieke manier van de onderneming zelf worden gemeten. De vergelijkbaarheid is hierdoor gedaald.

Betrouwbaarheid & begrijpelijkheid

In de review van de IASB wordt duidelijk dat de non-GAAP *measures* de begrijpelijkheid en de betrouwbaarheid verlagen. Door Nichols et al 2013 is hier geen verband voor gevonden. Bedrijven kunnen ook nuttige informatie met behulp van non-GAAP *measures* geven (Nichols et al, 2012). Het effect op de begrijpelijkheid van de non-GAAP *measures* kan beide kanten opvallen. Crawford et al vinden dat de waargenomen betrouwbaarheid door IFRS 8 is gedaald. Gebruikers van de jaarrekening geloven dat door *proprietary* kosten ondernemingen werkelijke resultaten verbergen. De werkelijke betrouwbaarheid is lastig te beoordelen.

Decision usefulness & relevantie

Uit de interviews van Crawford et al bleek dat de meningen verdeeld waren of de informatieverschaffing onder IFRS 8 meer *useful* was dan onder IAS 14. Volgens Nichols et al 2012 worden de non-GAAP *measures* wel als relevant beschouwd door de gebruikers. Volgens Aleksanyan et al daalt de *usefulness* voor de gebruiker. Dit komt door het opspelen van *proprietary* kosten, gebruikers twijfelen aan de oprechtheid van de onderneming. Het effect van IFRS 8 op de *decision usefulness* en relevantie kan dus net zoals de betrouwbaarheid en begrijpelijkheid zowel positief als negatief uitpakken.

Met de komst van IFRS 8 hebben ondernemingen de kans gekregen de rapportage van de segmenten af te stemmen op hun eigen bedrijfsstructuur en interne informatievoorziening. In de praktijk blijken vooral grote bedrijven die kans te pakken. Grotere bedrijven staan meer in de spotlights wat er voor zorgt dat ze een hogere mate van transparantie uitdragen.

Op de vraag of de *usefulness* gestegen is kan geen eenduidig antwoord worden gegeven. Opstellers van de jaarrekening zijn over het algemeen positief gestemd over de komst van IFRS 8. Dit is logisch, omdat de mate van discretie in de segmentpublicatie is gestegen. Aan de andere kant zijn de gebruikers van de jaarrekeningen niet enthousiast. De gebruikers twijfelen aan de betrouwbaarheid van de informatie gepubliceerd door bedrijven. De relevantie

en begrijpelijkheid van de gepubliceerde informatie veranderen niet significant. Bedrijven kunnen de non-GAAP *measures* gebruiken om werkelijk extra relevante informatie te geven of om segmentresultaten te verbergen (André et al).

De invulling van IFRS 8 kent een veel hogere diversiteit in vergelijking met IAS 14, maar over het algemeen is de kwaliteit van de verslaggeving door IFRS 8 van de segmenten gedaald. De vergelijkbaarheid is significant afgenomen. De andere kwalitatieve criteria en de *decision usefulness* kan voor de gebruiker van de jaarrekening zowel positief of negatief uitpakken. Wat wel geconcludeerd kan worden is dat de vergelijkbaarheid is gedaald en dat gebruikers van de jaarrekening een stuk minder tevreden zijn dan de opstellers van de jaarrekening. De opstellers van de jaarrekening zijn immers de ondernemingen zelf, die meestal zo min mogelijk verplichtingen willen hebben. Gebruikers zijn daarentegen vooral geïnteresseerd in de financiële verslagen van het bedrijf en hebben geen belangen bij de afname van een competitief voordeel.

Hoofdstuk 6

§6.1 *Inleiding empirisch onderzoek*

Uit het literatuuronderzoek is duidelijk geworden dat met toepassing van IFRS 8 het gemiddelde aantal segmenten is toegenomen en de informatieverschaffing per segment is gedaald. De kwaliteit van de verslaggeving is over de gehele breedte gedaald, maar kent een erg hoge diversiteit. Om te kijken of de theoretische bevindingen ook van toepassing zijn in de praktijk in Nederland wordt in de volgende paragraaf empirisch onderzoek gedaan. Er is nog weinig onderzoek gedaan naar de effecten van IFRS 8 op Nederlandse bedrijven.

§6.2 *Data & Methodologie*

Bedrijven moesten IFRS 8 hebben toegepast uiterlijk op de jaarrekening van 2009. Uit het onderzoek van Backhuijs en Camfferman (2011) blijkt dat bijna 40% van de 50 onderzochte ondernemingen uit de Eurotop 100 heeft gekozen voor een vervroegde toepassing van de standaard. In 2007 had 24% van de ondernemingen al IFRS 8 ingevoerd in de jaarrekening. In 2008 kwam daar 14% van de ondernemingen bij. Bij 52% van de ondernemingen is de standaard in de jaarrekening van 2009 voor het eerst meegenomen. De overige 10% van de ondernemingen kent een gebroken boekjaar en past daarom IFRS 8 toe na 31 december 2009. In dit onderzoek wordt de jaarrekening met de eerste toepassing van IFRS 8 vergeleken met de jaarrekening van een jaar ervoor, toen IAS 14 nog actief was. De onderzochte jaren kunnen dus in dit onderzoek per bedrijf verschillen. Wanneer bijvoorbeeld een bedrijf IFRS 8 vervroegd heeft toegepast in 2007, wordt de jaarrekening van 2007 vergeleken met die van 2006.

De steekproef bestaat uit 25 bedrijven die in 2009 aan de Amsterdamse Exchange Index genoteerd waren, (NYSE Euronext, 2008). Dit zijn de 25 grootste en meest verhandelde Nederlandse bedrijven. Eén bedrijf, ASML Holding, is verwijderd uit de steekproef. De reden hiervoor is dat de gepubliceerde segmentinformatie niet op basis van IAS 14, maar op basis van Statements of Financial Accounting Standards (SFAS) 131 is gerapporteerd. Een overzicht van de uiteindelijke steekproef is weergegeven in de appendix.

Per bedrijf wordt bekeken welk effect de vervanging van IAS 14 door IFRS 8 heeft gehad op het aantal gerapporteerde segmenten en de informatieverschaffing per segment. Het effect op het aantal gerapporteerde segmenten wordt op eenzelfde manier bepaald als het onderzoek van Backhuijs et al. Deze manier is simpelweg het tellen en vergelijken van het aantal gerapporteerde segmenten per bedrijf in de jaarrekeningen onder IAS 14 en IFRS 8.

Het effect op de informatieverschaffing onder IFRS 8 wordt bepaald aan de hand van het aantal gepubliceerde *line-items* per segment. Deze worden ook geteld. Echter zijn er grote

verschillen tussen ondernemingen in de presentatie en naamgeving van de *line-items*. Om de vergelijkbaarheid en consistentie van het onderzoek te behouden wordt daarom de informatievervalsing bepaald met behulp van het totale aantal regels met cijfers per segment waarin de *line-items* zijn opgesplitst. Alle regels, ongeacht of het een totaal van een *line-item* zelf is of onderdeel daarvan uitmaakt, worden geteld. Het maakt daarnaast ook niet uit als niet bij elk segment een cijfer is gegeven. Het niet hebben van bepaalde data is immers ook informatie. Een voorbeeld wordt gegeven met behulp van figuur 1, de jaarrekening van Aegon 2008.

Note 5 SEGMENT INFORMATION							
Income statement - Operating earnings - 2008	Americas	The Nether- lands	United Kingdom	Other countries	Holding and other activities	Elimi- nations	Total
Life and protection	623	98	58	16	-	-	795
Individual savings and retirement products	(920)	(14)	-	12	-	-	(922)
Pensions and asset management	62	111	66	12	-	-	251
Institutional products	8	-	-	-	-	-	8
Life reinsurance	(361)	-	-	-	-	-	(361)
Distribution	-	3	(2)	-	-	-	1
General insurance	-	8	-	37	-	-	45
Interest charges and other	-	-	-	-	95	18	113
Share in net results of associates	1	7	-	16	-	-	24
Operating earnings before tax	(587)	213	122	93	95	18	(46)
Gains and losses on investments	(71)	20	(21)	(10)	117	-	35
Impairment charges	(812)	(138)	(22)	(68)	(34)	-	(1,074)
Impairment reversals	36	-	-	-	-	-	36
Other non-operating income/(charges)	4	-	(17)	1	(1)	1	(12)
Income/(loss) before tax	(1,430)	95	62	16	177	19	(1,061)
Income tax	51	(1)	18	(25)	(64)	-	(21)
Net income/(loss)	(1,379)	94	80	(9)	113	19	(1,082)
Attributable to minority interest	-	-	-	-	-	-	-
NET INCOME/(LOSS) ATTRIBUTABLE TO EQUITY HOLDERS OF AEGON N.V.	(1,379)	94	80	(9)	113	19	(1,082)

Figuur 1: Jaarrekening van Aegon 2008

Volgens de gegeven definitie worden alle *line-items* en opsplitsingen daarvan bij elkaar opgeteld. In de jaarrekening van Aegon uit 2008 is het aantal regels met informatie gelijk aan 19.

Er is gekozen voor deze definitie omdat de jaarrekeningen tussen ondernemingen erg verschillen. Het absolute aantal getelde regels zal per onderneming ook erg verschillen. Dit komt onder andere doordat elk bedrijf andere kernoperaties heeft. Unilever is een onderneming op het gebied van voedingsmiddelen, schoonmaakartikelen en persoonlijke verzorging. Unilever telt veel meer categorieën waar de omzet vandaan komt dan bijvoorbeeld Heineken. Heineken rapporteert maar één segment op het gebied bedrijfsactiviteit, de verkoop van bier. De omzet van Unilever is dus te splitsen in meerdere componenten dan Heineken. Dit leidt automatisch tot een hoger aantal regels met informatie. Hiernaast worden in veel

jaarrekeningen onder IFRS 8 en IAS 14 de rapportage van geografische segmenten en bedrijfssegmenten gesplitst. In dat geval wordt het totaal aantal regels met informatie van alle soorten segmenten opgeteld. Door deze twee implicaties kunnen de cijfers van de verschillende bedrijven niet onderling worden vergeleken. Alleen de vergelijking per bedrijf tussen de twee verschillende standaarden is zinvol. Uiteindelijk kan er dus worden verteld hoeveel bedrijven meer of minder informatie zijn gaan publiceren. De kwaliteit van de verslaggeving wordt bepaald aan de hand van de vier kwalitatieve kenmerken.

§6.3 Resultaten empirisch onderzoek

Aantal gerapporteerde segmenten

De implementatie van IFRS 8 door Nederlandse bedrijven heeft over de breedte geleid tot een kleine stijging in het aantal gerapporteerde segmenten. 8 van de 24 (33%) bedrijven zijn meer segmenten gaan rapporteren tegenover 4 van de 24 bedrijven (17%) die minder segmenten zijn gaan rapporteren, zie tabel 5. Voor het grootste deel, 12 van de 24 (50%), van de onderzochte bedrijven is het gerapporteerde aantal segmenten onveranderd. Deze 50% is echter wel een stuk lager dan de bevindingen van de onderzochte papers. Andersom geldt voor het percentage bedrijven waarvan het aantal gerapporteerde segmenten is gedaald (17%) dat het een stuk hoger ligt dan bij de onderzochte papers. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de gebruikte steekproef relatief klein is.

24 ondernemingen	Aantal segmenten	Aantal regels met informatie
Onveranderd	12 (50%)	9 (38%)
Toename	8 (33%)	7 (29%)
Afname	4 (17%)	8 (33%)

Tabel 5: Effect van de vervanging van IAS 14 door IFRS 8 op het aantal gerapporteerde segmenten en de informatieverschaffing per segment. Het getal in de tabel staat voor het aantal bedrijven.

In tabel 6 wordt de absolute verandering in het aantal segmenten gepresenteerd. Hier valt op dat de toe- of afname klein is. Bij de meeste bedrijven waar het aantal gepubliceerde segmenten is gewijzigd is de wijziging slechts een enkel segment. Deze bevinding is in lijn met de bevindingen van Backhuijs et al. Doordat de wijziging slechts een enkel segment bedraagt, laat ook de absolute stijging van 7 gerapporteerde segmenten zien dat bedrijven gemiddeld

meer segmenten zijn gaan rapporteren. De combinatie van tabel 5 en 6 leidt tot de conclusie dat de implementatie van IFRS 8 heeft geleid tot een globale stijging van het aantal gerapporteerde segmenten. Er is geen significantietest gedaan, maar de resultaten geven eenzelfde beeld als de onderzochte papers. Daarom is er een sterk vermoeden dat de theoretische bevindingen op het gebied van het aantal gerapporteerde segmenten ook toepasbaar zijn op Nederlandse beursgenoteerde bedrijven. Vervolgonderzoek met een grotere steekproef en significantietesten kan definitief uitsluitsel geven.

Verandering aantal gerapporteerde segmenten	Aantal bedrijven
+3	2
+2	1
+1	5
0	12
-1	3
-2	0
-3	1
Totaal +7 segmenten	24 bedrijven

Tabel 6: Absolute verandering van het aantal gerapporteerde segmenten

Informatieverschaffing per segment

Voor de verandering in de informatieverschaffing per segment is geen verband gevonden. Het aantal bedrijven zonder een verandering in het aantal regels is 9 (38%), zie tabel 5. 7 (29%) van de bedrijven kennen een toename tegenover 8 (33%) van de bedrijven die een afname kennen. De gevolgen van IFRS 8 leidt dus tot een zeer verspreide keuze van bedrijven om de segmentpublicatie aan te passen. In tabel 7 op de volgende pagina is de mate van verandering in de informatieverschaffing weergegeven. Wat opvalt is dat de mate van verandering in de informatieverschaffing door ondernemingen, positief of negatief, bijna symmetrisch is verdeeld. Verder zijn de veranderingen bij de meeste ondernemingen slechts 1-3 regels met informatie. Van deze minimale veranderingen in de informatieverschaffing kan niet worden gezegd dat deze afkomstig zijn van de implementatie van de nieuwe standaard. Slechts enkele bedrijven hebben de hoeveelheid gepresenteerde informatie significant veranderd. Over het algemeen is de informatieverschaffing per segment in Nederland onveranderd gebleven. Wel is net zoals het effect op het aantal gerapporteerde segmenten, het effect op de informatieverschaffing erg divers.

Deze bevinding is niet in lijn met de bevinding van het literatuuronderzoek. Uit het literatuuronderzoek bleek namelijk dat de implementatie van IFRS 8 heeft geleid tot een daling van de informatieverschaffing per segment. Een mogelijke verklaring voor de verschillende bevindingen is dat de gebruikte methodologie verschilt met de onderzochte papers. De onderzochte papers hebben niet alle regels met informatie geteld, maar hebben alleen de *line-items* geteld. Een tweede mogelijke verklaring is dat de steekproef relatief klein is. Daarnaast zijn in de steekproef alleen de grootste beursgenoteerde bedrijven in Nederland meegenomen. In het theoretisch onderzoek is duidelijk geworden dat vooral bij de relatief kleinere bedrijven de *proprietary* kosten een grotere rol gaan spelen. Daarom is het raadzaam een vervolgonderzoek te doen met een grotere groep van Nederlandse beursgenoteerde bedrijven en gebruik te maken van meerdere verschillende methodologieën.

Verandering aantal gepubliceerde regels met informatie	Aantal bedrijven
+ 1-3 regels (minimale verandering)	6
+ 4-6 regels (redelijke verandering)	1
+ 7-10 regels (grote verandering)	0
+ meer dan 10 regels (zeer ingrijpende verandering)	0
Geen verandering	9
- 1-3 regels (minimale verandering)	5
- 4-6 regels (redelijke verandering)	1
- 7-10 regels (grote verandering)	1
- meer dan 10 regels (zeer ingrijpende verandering)	1

Tabel 7: Effect van de vervanging van IAS 14 door IFRS 8 op het absolute aantal regels verschaft informatie per segment.

Kwaliteit van de verslaggeving van segmenten

Wat is opgevallen tijdens het bestuderen van de jaarrekeningen is dat bedrijven bij IFRS 8 meer gebruikmaken van non-GAAP *measures* om de segmentresultaten te presenteren. Een voorbeeld hiervan is Heineken. Heineken is door IFRS 8 begonnen met het publiceren van de EBIT, een non-GAAP *measure*. Door het gebruikmaken van deze *measures* is de kwalitatieve maatstaf vergelijkbaarheid verlaagd. Er is een zeer grote diversiteit tussen de bedrijven in de toepassing van IFRS 8. Veel bedrijven gebruiken verschillende prestatie maatstaven. Deze kunnen wel goed aansluiten bij een specifiek bedrijf, maar gaan wel ten koste van de vergelijkbaarheid van de segmenten. De kwaliteit van de verslaggeving van de segmenten in Nederland lijkt dus te zijn gedaald, dit is in lijn met de bevinding uit het literatuuronderzoek.

Bij het grootste deel van de bedrijven is de segmentpublicatie echter niet aangetast. De meeste ondernemingen geven in de jaarrekening aan dat niets is veranderd in het indelingsproces van de operationele segmenten. Bij deze ondernemingen blijft ook de kwantiteit en de inhoud van de informatieverstopping hetzelfde. Doordat een aantal bedrijven de informatievoorziening wel drastisch heeft aangepast is de vergelijkbaarheid tussen de bedrijven wel verminderd. Over de andere kwalitatieve kenmerken en de *decision usefulness* kan geen uitspraak worden gedaan. Het gebruikmaken van alternatieve niet-IFRS maatstaven kan de begrijpelijkheid, *decision usefulness* en relevantie van de verslaggeving zowel positief als negatief beïnvloeden. Ook is er geen duidelijke verandering waar te nemen in de betrouwbaarheid van de gepubliceerde informatie. Zoals aangegeven zijn de *proprietary* kosten voor grotere bedrijven lager, waardoor zijn de bedrijven meer gemotiveerd om oprechte informatie te publiceren.

Een kanttekening van dit onderzoek is dat het niet gebaseerd is op de ervaringen van auditors, gebruikers en opstellers van de jaarrekening in tegenstelling tot de onderzochte literatuur. Wel doen de bevindingen een vermoeden ontwikkelen dat de vervanging van IAS 14 door IFRS 8 een daling in de kwaliteit van de verslaggeving van de segmenten teweeg heeft gebracht. Om te verifiëren of de kwaliteit daadwerkelijk is gedaald is het nuttig in een vervolgonderzoek naar de meningen te vragen van de opstellers en gebruikers van de jaarrekening. Door middel van interviews kan er een duidelijk beeld worden geschapen over de waargenomen betrouwbaarheid, *decision usefulness* en de relevantie voor de externe gebruiker van de jaarrekening. Hiernaast kan worden gevraagd in welke mate de gebruiker de segmentinformatie onder IAS 14 en IFRS 8 begrijpelijk vindt, in het bijzonder of ze de non-GAAP *measures* kunnen doorgronden. Opstellers van de jaarrekening kunnen gevraagd worden in welke mate *proprietary* kosten een rol spelen bij de keuze informatie te publiceren. Tot slot kan de mening over de impact van IFRS 8 op de kwaliteit gevraagd worden aan onafhankelijke auditors.

§6.4 Conclusie empirisch onderzoek

Samenvattend kan worden gezegd dat Nederlandse beursgenoteerde bedrijven gemiddeld meer segmenten zijn gaan rapporteren na implementatie van IFRS 8. Dit resultaat is in overeenstemming met de bevindingen uit de literatuur. Er is geen verband gevonden tussen de informatieverstopping per segment in Nederland en de nieuwe standaard. Dit is in tegenstelling met de onderzochte literatuur. Tot slot is er een vermoeden ontwikkeld dat de invoering van IFRS 8 heeft geleid tot een verlaging van de kwaliteit. De bewijzen hiervoor zijn echter beperkt. Alleen van het criterium vergelijkbaarheid kan met zekerheid worden gezegd dat deze is verminderd. De verklaring voor de beperkte bewijskracht van het empirisch

onderzoek is dat de steekproef relatief klein is. Om de conclusies meer kracht bij te zetten is het raadzaam vervolgonderzoek te doen met een grotere steekproef. Een tweede verklaring voor de beperkte bewijskracht is dat de gebruikte methodologie voor het effect van de informatieverstopping per segment verschilt met de gebruikte methodologieën van de onderzochte papers. Het is daarom raadzaam vervolgonderzoek te doen met behulp van meerdere methodologieën. Tot slot kan ook een vervolgonderzoek gedaan worden met daarin interviews met verschillende partijen, (opstellers en gebruikers van jaarrekeningen en auditors). Aan de hand van deze meningen kan het effect van IFRS 8 op de *decision usefulness* voor de gebruiker en de kwaliteit van de verslaggeving van de segmenten in Nederland worden vastgesteld.

Hoofdstuk 7

§7.1 Eindconclusie

De hoofdvraag van het onderzoek luidde: “*Wat zijn de gevolgen voor verslaggeving van segmenten van Nederlandse bedrijven na de invoering van IFRS 8 ‘Operating Segments’ in 2009 door het gebruik van de management approach?*”

In het literatuuronderzoek zijn de algemene gevolgen onderzocht voor bedrijven uit verschillende landen die volgens IFRS rapporteren. Uit het literatuuronderzoek kan geconcludeerd worden dat door de vervanging van IAS 14 door IFRS 8 het aantal gerapporteerde segmenten is gestegen, de informatieverschaffing per segment is gedaald en de kwaliteit van de verslaggeving van segmenten eveneens is gedaald. De belangrijkste oorzaak van deze gevolgen op de verslaggeving zit in het *principle based* karakter van IFRS 8 vergeleken met IAS 14. Door de komst van de *management approach* hebben bedrijven meer ruimte gekregen om de rapportage van de segmenten af te stemmen op haar interne informatievoorziening. Aan de ene kant kan deze vrijheid gepaard gaan met een uitgebreidere en relevantere rapportage voor gebruikers van de jaarrekening. Aan de andere kant is gebleken dat door het opspelen van *proprietary* kosten de informatieverschaffing per segment is gedaald. Tot slot heeft de vrijheid van de standaard geleid tot een erg diverse toepassing, met name in de keuze van bedrijven welke informatie en *line-items* te publiceren. Veel bedrijven hebben ervoor gekozen alternatieve prestatie maatstaven te gebruiken, zogenaamde non-GAAP *measures*. Dit heeft als gevolg gehad dat vooral de vergelijkbaarheid van de segmenten achteruit is gegaan, wat op zijn beurt de kwaliteit negatief heeft beïnvloed.

Vervolgens is met behulp van een empirisch onderzoek getoetst of de bevindingen van het literatuuronderzoek van toepassing zijn op Nederlandse beursgenoteerde bedrijven. Uit het empirische onderzoek is net zoals uit het literatuuronderzoek een gemiddelde stijging gevonden van het aantal gerapporteerde segmenten. Geen verband is gevonden voor een verandering in de informatieverschaffing van segmenten. Wel is er een vermoeden ontwikkeld voor een daling in de kwaliteit van de verslaggeving van segmenten. Voor sluitende conclusies is er vervolgonderzoek nodig met een grotere steekproef en meningen van auditors, gebruikers en opstellers van jaarrekeningen over de kwaliteit van IFRS 8.

Appendix:

Hieronder is weergegeven de lijst van de ondernemingen genoteerd aan de AEX in 2009.

	Aantal segmenten IAS 14	Aantal segmenten IFRS 8	Aantal regels met informatie IAS 14	Aantal regels met informatie IFRS 8
Aegon	5	5	19	21
Kon. Ahold	10	9	7	6
Air France - KLM	9	10	28	28
Akzo	13	13	12	14
Arcelor Mittal	13	13	9	9
ASML Holding	SFAS 131			
Kon. BAM Groep	12	12	20	20
Kon. Boskalis Westminster	9	9	19	20
Corio	9	6	38	28
Kon. DSM	11	14	28	28
Fugro	7	7	16	16
Heineken	6	6	22	24
ING Groep	13	10	30	16
Kon. KPN	7	10	31	31
Kon. Philips Electronics	13	12	24	23
Royal Dutch Shell A	9	10	18	17
Randstad Holding	12	12	15	15
Reed Elsevier	9	9	13	11
SBM Offshore	6	8	22	19
TNT	7	8	25	25
TomTom	5	6	16	12
Unibail-Rodamco	9	10	35	40
Unilever	7	7	26	26
Wereldhave	11	11	23	24
Wolters Kluwer	9	9	17	19

Bibliografie:

Aleksanyan, M., & Danbolt, J. (2015). Segment reporting: Is IFRS 8 really better?. *Accounting in Europe*, 12(1), 37-60.

André, P., Filip, A., & Moldovan, R. (2015). The interplay between segment disclosure quantity and quality. Geraadpleegd via SSRN: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2470466>

André, P., Filip, A., & Moldovan, R. (2016). Segment Disclosure Quantity and Quality under IFRS 8: Determinants and the Effect on Financial Analysts' Earnings Forecast Errors. *The International Journal of Accounting*, 51(4), 443-461.

Bugeja, M., Czernkowski, R., & Moran, D. (2015). The impact of the management approach on segment reporting. *Journal of Business Finance & Accounting*, 42(3-4), 310-366.

Camfferman, C., & Backhuijs, J. (2011). Gesegmenteerde gegevensverstrekking volgens IFRS 8. *Maandblad voor accountancy en bedrijfseconomie*, 85(1/2), 61-76.

Crawford, L., & Power, D. M. (2015). Perceptions of external auditors, preparers and users of financial statements about the adoption of IFRS 8. *Journal of Applied Accounting Research*, 16(1), 2-27.

Crawford, L., Extnance, H., Helliard, C., & Power, D. (2012). Operating segments: The usefulness of IFRS 8. ICAS Report. Edinburgh: ICAS. Retrieved from <http://icas.org.uk/crawford/>

IASB, Post-implementation Review of IFRS 8 Operating Segments. Review of Academic Literature to December 2012. Staff Paper 6B, IASB Board meeting January, Available at <http://www.ifrs.org/Meetings/Pages/IASB-January-2013.aspx> (2013a).

Leung, E., & Verriest, A. (2015). The impact of IFRS 8 on geographical segment information. *Journal of Business Finance & Accounting*, 42(3-4), 273-309.

Mardini, G. H., Crawford, L., & Power, D. M. (2012). The impact of IFRS 8 on disclosure practices of Jordanian listed companies. *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 2(1), 67-90.

Nichols, N. B., Street, D. L., & Cereola, S. J. (2012). An analysis of the impact of adopting IFRS 8 on the segment disclosures of European blue chip companies. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 21(2), 79-105.

Nichols, N. B., Street, D. L., & Tarca, A. (2013). The impact of segment reporting under the IFRS 8 and SFAS 131 management approach: a research review. *Journal of International Financial Management & Accounting*, 24(3), 261-312.

Offeren, D. van, T. Verdoes en J. Witjes (2009), Operationele segmenten in de jaarrekening, Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie, vol. 83, no. 5 (mei), pp. 173-180.

Deloitte, (2017). IAS 14 – Segment Reporting (Superseded). Geraadpleegd via <https://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias14>

Deloitte, (2017). IFRS 8 – Operating Segments. Geraadpleegd via <https://www.iasplus.com/en/standards/ifrs/ifrs8>

EY, (2009). IFRS 8 Operating Segments, implementation guidance. Geraadpleegd via [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/IFRS_8_Operating_segments_Implementation_guidance/\\$FILE/IFRS_8_Operating_Segments_IG.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/IFRS_8_Operating_segments_Implementation_guidance/$FILE/IFRS_8_Operating_Segments_IG.pdf)

Macdonald, L (2002). Principles-based approach to standard setting, FASB. Geraadpleegd via http://www.fasb.org/project/principles-based_approach.shtml

Europese Commissie (2007), Endorsement of IFRS 8 Operating Segments: Analysis of Potential Effects – Report, MARKT F3 D (2007)

Veron, N. (2007). EU adoption of the IFRS 8 standard on operating segments. *Note for the ECON Committee of the European Parliament, 21.*

NYSE Euronext, (2008). Definitieve selectie AEX, AMX en AScX Index. Geraadpleegd via: <http://media.rtl.nl/media/financien/rtlz/2009/aex2009.pdf>